

10. Stabant autem principes sacerdotum et scribae constanter accusantes eum.
11. Sprevit autem illum Herodes cum exercitu suo: et illius indutum veste alba, et remisit ad Pilatum.
12. Et facti sunt amici Herodes et Pilatus in ipsa die: nam antea inimici erant ad invicem.

CAPITULO XX.

Pilato quiere poner libre á Jesus, y los Judios prefieren á Barabbas.

S. Lucas, XXIII. 13.-16.

Jesum dimittit. vult Pilatus Barabbam praefo. runt Judaei.

13. PILATUS autem, convocatis principibus sacerdotum, et magistratibus, et plebe,
14. Dixit ad illos: Obtulistis mihi hunc hominem, quasi avertentem populum, et ecce ego coram vobis interrogans, nullam causam invenio in homine isto, in quibus eum accusatis:
15. Sed neque Herodes: nam remisit vos ad illum, et ecce nihil dignum morte actum est ei.
16. Emedunt ergo illum dimittam.

S. Mateo, XXVII. S. Marcos, XV. S. Lucas, XXIII. S. Juan, XXVIII. 15.-23. 6.-14. 17.-23. 39. y 40.

15. Per diem autem sollemnem, quod consueverat praefo. ritum, dimittere illi unum ex victis, quemcumque petissent.
16. Habebat autem vincum insiditiosum, quod dicebatur Barabbas, qui dicitur Barabbas.
17. Congregatis ergo illis, dixit Pilatus: Quem vultis dimittere vobis, Barabbam an Jesum, qui dicitur Christus?
18. Sciebat enim quod per invidiam tradidissent eum.
19. Sedente autem illo pro tribunali, misit eum uxorem suam, et iussit illi multa visum propter eum.
6. Per diem autem sollemnem, quod consueverat praefo. ritum, dimittere illi unum ex victis, quemcumque petissent.
7. Erat autem ibi quidam, quod dicebatur Barabbas, qui dicitur Barabbas.
8. Et cum ascensisset, dixit Pilatus: Quem vultis dimittere vobis, Barabbam an Jesum, qui dicitur Christus?
9. Pilatus autem respondit eis, et dixit: Vultis dimittere vobis regem Judaeorum?
10. Sciebat enim quod per invidiam tradidissent eum.
11. Pontifices autem concitaverunt turbam, ut clamarent, dicens: Nihil tibi, et Jesum summi sacerdotis, dixit ad illos: Quid estis? multa enim visum propter eum.
12. Necessarium autem habebat dimittere eis unum, quemcumque petissent.
13. Qui erat propter seditionem quamdam factam in civitate et horto.
14. Non hunc, sed Barabbam. Erat autem Barabbas latro.
15. Qui erat propter seditionem quamdam factam in civitate et horto.
16. Iterum autem Pilatus locutus est ad eos, volens dimittere Jesum.
17. At illi succubabant, dicentes: Crucifige eum.
18. Ille autem tertio dixit ad illos: Quid estis? multa enim visum propter eum.
19. Sedente autem illo pro tribunali, misit eum uxorem suam, et iussit illi multa visum propter eum.

(1) Segun el griego, inveni.

20. Principes autem sacerdotum et seniores persuaserunt populo, utrum peterent Barabbam, quem sum vero perderent.
21. Respondens autem praeses, ait illis: Quis vultis dimittere vobis, Barabbam.
22. Dicit illi Pilatus: Quid igitur faciam de Jesu, qui dicitur Christus?
23. Dicunt omnes: Crucifigatur. Ait illis praeses: Quid enim mali fecit? At illi magis clamabant, dicentes: Crucifigatur.
12. Pilatus autem iterum respondens, ait illis: Quid vultis faciam de Jesu, qui dicitur Christus?
13. At illi iterum clamabant, dicentes: Crucifige eum.
14. Pilatus vero dicebat illis: Quid enim mali fecit? At illi magis clamabant, dicentes: Crucifigatur.
15. Pilatus vero dicebat illis: Quid enim mali fecit? At illi magis clamabant, dicentes: Crucifigatur.
16. Pilatus vero dicebat illis: Quid enim mali fecit? At illi magis clamabant, dicentes: Crucifigatur.
17. Pilatus vero dicebat illis: Quid enim mali fecit? At illi magis clamabant, dicentes: Crucifigatur.
18. Pilatus vero dicebat illis: Quid enim mali fecit? At illi magis clamabant, dicentes: Crucifigatur.
19. Pilatus vero dicebat illis: Quid enim mali fecit? At illi magis clamabant, dicentes: Crucifigatur.
20. Principes autem sacerdotum et seniores persuaserunt populo, utrum peterent Barabbam, quem sum vero perderent.
21. Respondens autem praeses, ait illis: Quis vultis dimittere vobis, Barabbam.
22. Dicit illi Pilatus: Quid igitur faciam de Jesu, qui dicitur Christus?
23. Dicunt omnes: Crucifigatur. Ait illis praeses: Quid enim mali fecit? At illi magis clamabant, dicentes: Crucifigatur.

CAPITULO XXI.

Jesús es azotado, insultado por los soldados, y presentado por Pilato á los Judios.

S. Juan, XIX. 1.-11.

1. Tunc (1) ergo apprehendit Pilatus Jesum, et flagellavit.
2. Et milites plectentes coronam de spinis, imposuerunt capiti ejus, et veste purpurea circumdederunt eum.
3. Et veniebant ad eum, et dicebant: Ave, rex Judaeorum: et dabant ei alapas.
4. Exiit ergo iterum Pilatus foras, et dicit eis: Ecce adduco vobis cum foras, ut cognoscatis quia nullam invenio in eo causam.
5. (Exiit ergo Jesus portans coronam spinicam, et purpureum vestimentum) Et dicit eis: Ecce homo.
6. Cum ergo vidissent eum pontifices, et ministri, clamabant dicentes: Crucifige, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Accipite eum vos, et crucifigite: ego enim non invenio in eo causam.
7. Responderunt ei Judaei: Nos legem habemus, et secundum legem debet mori, quia Flium Dei se fecit.
8. Cum ergo audisset Pilatus hunc sermonem, magis timuit.
9. Et ingressus est in praetorium iterum, et dixit ad Jesum: Unde es tu? Jesus autem responsum non dedit ei.
10. Dicit ergo ei Pilatus: Mihi non loqueris? nescis quia potestatem habeo crucifigere te, et potestatem habeo dimittere te?
11. Respondit Jesus: Non haberes potestatem adversum me ullam, nisi tibi datum esset desper. Propterea qui me tradidit tibi, majus peccatum habet.

(1) Mr. Arnaldo pone aquí desde el v.º 27. hasta el 30. del cap. xviii. de S. Mateo, y desde el 16 hasta el 19 del cap. xv. de S. Marcos, donde se halla un hecho del todo semejante. Mr. Toynard conservando el orden del texto, supone que se contó dos veces, esto es, antes de que Pilato entregase á Jesus á los Judios, segun S. Juan, y despues de haberle entregado, segun los otros dos evangelistas. El texto de S. Mateo está tan enlazado con el que le precede por un Tunc, que casi no permite colocar aquí este hecho que tambien S. Marcos trae en el mismo lugar.

6.ª parte.
Cap. xxii.
y xxiii.

CAPITULO XXII.

Fiden los Judíos la muerte de Jesus, y le entrega Pilato.

S. Juan, XIX. 12.-16.

CCXVII.
Jesus tolli
petunt Ju-
daei. Jesus
tradit Pilatus
Judaeis.

12. Et exinde quaerebat Pilatus dimittere eum. Judaei autem clamabant, dicentes: Si hunc dimittis, non es amicus Caesaris: omnis enim qui se regem facit, contradicit Caesari.

13. Pilatus autem cum audisset hos sermones, adduxit foras Jesum, et sedit pro tribunali in loco qui dicitur Lithostrotos, hebraice autem Gabbatha.

14. Erat autem parasceve Paschae, hora quasi sexta (1), et dicit Judaeis: Ecce rex vester.

15. Illi autem clamabant: Tolle, tolle, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Regem vestrum crucifigam? Responderunt pontifices: Non habemus regem nisi Caesarem.

Continúa mas adelante.

S. Mateo, XXVII. 24.-26.

24. Videns autem Pilatus quia nihil proficeret, sed magis tumultus fieret: accepta aqua, lavit manus coram populo, dicens: Innocens ego sum a sanguine justis hujus: vos videritis.

25. Et respondens universus populus, dixit: Sanguis ejus super nos, et super filios nostros.

S. Mateo, XXVII. S. Marcos, XV. S. Lucas, XXIII. S. Juan, XIX. 26. Tunc dimisit illis Barabbam. 15. Pilatus autem volens populum satisfacere, dimissionem eorum. Jesum autem flagellatum tradidit eis, ut crucifigeretur.

bam, et tradidit illis eum, qui Jesum flagellis propter homicidicium et seditionem misus fuerat in carcerem, quem petebant: Jesum vero tradidit voluntati eorum.

Continúa en el capítulo XXIV.

(1) O segun los ejemplares antiguos, hora tertia; que es mas conforme con el cap. xv. de S. Marcos, donde consta que Jesus fue crucificado desde la hora de tertia. Véase lo que sobre esto se ha dicho en las notas de la Armonia art. xxvii.

CAPITULO XXIII.

Jesus es insultado de nuevo por los soldados en el pretorio.

CCXVIII.
Jesus iterum
militibus
in pretorio
illatur.

S. Mateo, XXVII. 27.-30.

27. Tunc milites praesidis suscipientes Jesum in praetorium, convocantes eum universam cohortem.

S. Marcos, XV. 16.-19.

16. MILITES autem duxerunt eum in atrium praetorii, et convocant totam cohortem.

17. Et induunt eum purpura, et

6.^a parte.
Cap. xxiii.
y xxiv.

S. Mateo, XXVII.

S. Marcos, XV.

28. Et exuentes eum, chlamydem coccineam circumdederunt ei.

29. Et plectentes coronam de spinis, posuerunt super caput ejus, et arundinem in dextera ejus. Et genu flexo ante eum, illudebant ei, dices: Ave, rex Judaeorum.

30. Et exuentes in eum, acceperunt arundinem, et percutiebant caput ejus (1).

18. Et coeperunt salutare eum: Ave, rex Judaeorum.

19. Et percutiebant caput ejus arundine, et conspuabant eum: et ponentes genua, adorabant eum (1).

(1) Para conciliar estos dos textos con el de S. Juan, que habla de la coronacion de espinas e insultos de los soldados, antes de que Pilato entregase a Jesus, se puede decir, que en efecto precedió la coronacion; pero que los insultos que entonces se le hicieron comenzaron de nuevo despues de la entrega hecha por Pilato; significando entonces *circumdederunt*.....*posuerunt*.....la expresion de S. Mateo *circumdederunt*.....*posuerunt*: asi como la de S. Marcos, *induunt*.....*imponunt*.....*quærrá* decir *induerunt*.....*imposuerunt*.

CAPITULO XXIV.

Jesus es conducido al Calvario.

S. Mateo, XXII. S. Marcos, XV.

S. Juan, XIX. 16.-18.

31. Et postquam

20. y 21.

16.... SUSCEPERUNT autem Jesum, eduxerunt.

31. Et postquam illuserunt ei, eduxerunt eum chlamydem purpuream, et induerunt eum vestimentis suis, et edueunt illum ut crucifigerent eum.

17. Et bajulans sibi crucem, eum vestimentis locum, hebraice autem Golgotha: Ubi crucifixerunt eum....

18. Ubi crucifixerunt eum....

Continúa en el capítulo siguiente.

S. Mateo, XXVII.

S. Marcos, XV.

S. Lucas, XXIII. 26.-32.

32. Exeuntes autem invenerunt hominem renaeum nomine Cyrenem: hunc angariaverunt ut tolleret crucem ejus.

21. Et angariaverunt eum, apprehenderunt eum nomine Cyrenem, venientem de villa, patrem Alexandri et Rufi, ut tolleret crucem ejus.

26. Et cum ducerent eum, apprehenderunt Simonem quemdam Cyrenensem, venientem de villa, et imposuerunt illi crucem portare post Jesum.

27. Sequēbatur autem illum multa turba populi et mulierum: quae plangebant, et lamentabantur eum.

Continúan en el capítulo siguiente.

28. Conversus autem ad illas Jesus, dixit: Filiae Jerusalem, nolite flere super me, sed super vos ipsas flete, et super filios vestros.

29. Quoniam ecce venient dies, in quibus dicent: Beatae steriles, et ventres qui non genuerunt, et ubera quae non lactaverunt.

30. Tunc incipient dicere montibus: Cadite super nos, et collibus: Operite nos.

31. Quia si in viridi ligno haec faciunt, in arido quid fiet?

32. Ducebantur autem et alii duo nequam cum eo, ut interficerentur.

CAPITULO XXV.

CCXXI.
CCXXII.
CCXXIII.
Jesus crucifi-
gitur: vestes
ejus dividun-
tur: titulus
cruci impo-
nitar.

Crucifixion de Jesus, sorteo de sus vestiduras, y titulo puesto sobre la cruz.

S. Mateo, XXVII. 33.-35.
33. Et venerunt in locum qui dicitur Golgotha, quod est Calvariae locus.
34. Et dederunt ei vinum bibere cum felle mistum. Et cum gustasset, noluit bibere.

35. Postquam autem crucifixerunt eum, dividerunt vestimenta ejus, sortem mittentes: ut impleretur quod dictum est per prophetam dicentem: Diviserunt sibi vestimenta mea, et super vestem meam miserunt sortem.
36. Et sedentes, servabant eum.

37. Et imposuerunt super capitulum ejus causam ipsius scriptam: HIC EST JESUS REX JUDAEORUM.
38. Tunc crucifigunt eum cum eo duo latrones: unus a dextris, et unus a sinistris (2).

S. Marcos, XV. 22.-28.
22. Erant autem ibi duo latrones, unum a dextris, et alterum a sinistris.
23. Et dabant ei bibere myrrhatum vinum: et non accepit.

24. Et crucifigentes eum, dividerunt vestimenta ejus, mittentes sortem super eis, quisquis tolleret.
25. Erat autem hora tertia: et crucifixerunt eum.

26. Et erat titulus causae ejus inscriptus: REX JUDAEORUM.
27. Et cum eo crucifigunt duos latrones: unum a dextris, et alium a sinistris.
28. Et impleta est Scriptura quae dicit: Et cum iniquis reputatus est (2).

S. Lucas, XXIII. 33. 34. y 35.
33. Er postquam venerunt in locum qui vocatur Calvariae locus, crucifixerunt eum, et latrones, unum a dextris, et alterum a sinistris.
34. Jesus autem dicebat: Pater, dimitte illis: non enim sciunt quid faciunt
35. Dividentes vero vestimenta ejus, miserunt sortem.

Continúa en el capitulo siguiente.
S. Juan XIX. 23. Milites ergo, cum crucifixissent eum, acceperunt vestimenta ejus (et fecerunt quatuor partes unicuique militi partem), et tunicam. Erat autem tunica inconsutilis, desuper contexta per totum.
24. Dixerunt ergo ad invicem: Non scindamus eam, sed sortiamur de illa, cujus sit. Ut Scriptura impleretur, dicens: Partiti sunt vestimenta mea sibi, et in vestem meam miserunt sortem. Et milites quidem haec fecerunt (1).

Continúa en el capitulo XXVII.
38. Erat autem et superscriptio super eum in litteris graecis et latinis, et hebraicis: HIC EST REX JUDAEORUM.
39. Scripsit autem et titulum Pilati: et posuit super crucem. Erat autem scriptum: JESUS NAZARENUS REX JUDAEORUM.
40. Hunc ergo titulum multi Judaeorum legerunt: quia prope civitatem erat locus, u-

S. Juan, XIX.

bi crucifixus est Jesus. Et erat scriptum hebraice, graece et latine.
21. Dicebant ergo Pilato pontifices Judaeorum: Noli scribere, Rex Judaeorum: sed quia ipse dixit: Rex sum Judaeorum.
22. Respondit Pilatus: Quod scripsi, scripsi.

do que hablan ántes S. Lucas y S. Juan. No me pareció que debía trasponer por este motivo ninguno de los cuatro textos.

CAPITULO XXVI.

Jesus es insultado en la cruz, y habla á uno de los ladrones crucificados con él.

S. Mateo, XXVII. 39.-41.
39. PRATEREUNTES autem, blasphemabant eum, moventes capita sua.
40. Et dicentes: Vah! qui destruis templum Dei, et in triduo illud raedificas: salva te ipsum: si Filius Deus es, descende de cruce.
41. Similiter et principes sacerdotum illudentes eum, dicebant: Rex Judaeorum, salta te facere: si rex Israel es, descendat nunc de cruce, et credamus ei.

42. Alios salvos fecit, seipsum non potest salvum facere: si rex Israel es, salta te facere: si rex Israel es, descendat nunc de cruce, et credamus ei.
43. Confidit in Deo: liberet nunc, si vult eum: dixit enim: Quia Filius Dei sum.
44. Idipsum autem et latrones, qui crucifixi erant cum eo, improberant ei (1).

Continúa en el capitulo siguiente.
S. Lucas, XXIII. 39.-43.
39. Unus autem de his qui pendebat latronibus, blasphemabat eum, dicens: Si tu es Christus, salvam fac te ipsum et nos.
40. Respondens autem alter, increpabat eum, dicens: Neque tu times Deum, quod in eadem damnatione es!

S. Marcos, XV. 29.-32.
29. Er pratererentes autem, blasphemabant eum, dicentes: Vah! qui destruis templum Dei, et in tribus diebus raedificas: salva te ipsum, descens de cruce.
30. Salvum fac te ipsum, si Filius Deus es.
31. Similiter et summi sacerdotes illudentes eum, dicebant: Rex Judaeorum, salta te facere.
32. Christus rex Israel es, descendat nunc de cruce, et credamus ei (1).

Continúa en el capitulo siguiente.
S. Lucas, XXIII. 35.-37.
35. Et stabat populus cum principibus cum eis, dicentes: Alios salvos fecit, se ipsum non potest salvum facere.
36. Illudebant autem ei et milites accedentes, et acetum offerentes ei.
37. Et dicentes: Si tu es rex Judaeorum, salta te fac.

Continúa en el capitulo siguiente.
S. Lucas, XXIII. 39.-43.
39. Unus autem de his qui pendebat latronibus, blasphemabat eum, dicens: Si tu es Christus, salvam fac te ipsum et nos.
40. Respondens autem alter, increpabat eum, dicens: Neque tu times Deum, quod in eadem damnatione es!

CCXXIV.
Jesus in cruce illuditur. Verba ejus ad latronem secum crucifixum.

(1) El paralelo del texto de S. Lucas con los de S. Mateo y S. Marcos manifiesta que lo que estos dos evangelistas dicen de los dos ladrones crucificados con Jesus, debe entenderse de uno de ellos.

(1) Ha sido necesario trasponer aquí los vv 23 y 24 para conservar el paralelo de los otros tres evangelistas sobre esta circunstancia; mas bien se advierte que esta trasposicion en nada perjudica á la narracion. Mr. Toynard ha preferido el orden que siguió S. Juan.
(2) S. Mateo y S. Marcos ponen en este lugar la crucifixion de los dos ladrones

S. Lucas, XXIII.

6.ª parto.
Cap. xxvi.
y xxvii.

41. Et nos quidem iuste, nam digna factis recipimus: hic vero nihil mali gessit.
42. Et dicebat ad Jesum: Domine, memento mei, cum veneris in regnum tuum.
43. Et dixit illi Jesus: Amen dico tibi: Hodie mecum eris in paradiso.
Continúa en el capítulo siguientes.

CAPITULO XXVII.

Palabras que á la Virgen Santísima y á S. Juan dijo Jesus, y su muerte.

S. Juan, XIX. 25.-27.

- CCXXV. 25. STABANT autem iuxta crucem Jesu mater ejus, et soror matris
CCXXVI. eius Maria Cleophae et Maria Magdalene.
CCXXVII. 26. Cum vidisset ergo Jesus matrem, et discipulum stantem quem diligebat, dicit matri suae: Mulier, ecce filius tuus.
27. Deinde dicit discipulo: Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua.
Continúa mas adelante.

S. Mateo, XXVII. 45.-46.

45. A sexta autem hora, tenebrae factae sunt super universam terram, usque ad horam nonam.
46. Et circa horam nonam, clamavit Jesus voce magna, dicens: Eli, Eli, lamma sabachthani: hoc est, Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me!
47. Quidam autem illi stantes, et audientes, dicebant: Eliam vocatis.
48. Et continuo currens unus ex eis, accepit spongiam implevit acetum, et imposuit arundini, et dabat ei bibere.
49. Ceteri vero dicebant: Sine, videamus an veniat Elias, liberans eum.

S. Marcos, XV. 33.-34.

33. Et facta hora sexta, tenebrae factae sunt per totam terram, usque in horam nonam.
34. Et hora nona exclamavit Jesus voce magna, dicens: Eloi, Eloi, lamma sabachthani: quod est interpretatum: Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me!
35. Et quidam de circumstantibus audientes, dicebant: Ecce Eliam vocat.
36. Currens autem unus, spongiam acetum, et circumponentes, obtulerunt ori ejus.
37. Cum ergo accepisset Jesus acetum, dixit: Consummatum est.

S. Lucas, XXIII. 44.-45.

44. Erat autem fere hora sexta, et tenebrae factae sunt in universam terram, usque in horam nonam.
45. Et obscuratus est sol.
Continúa mas adelante.

S. Juan, XIX. 25.-30.

25. Postea sciens Jesus, quia omnia consummata sunt: ut consummaretur Scriptura, dixit: Sicut scriptum est: Sic est. Vas ergo erat positum acetum plenum: illi autem spongiam plenam acetum, hyssopo circumponentes, obtulerunt ori ejus.
30. Cum ergo accepisset Jesus acetum, dixit: Consummatum est.

- S. Mateo, XXVII. S. Marcos, XV. S. Lucas, XXIII. S. Juan, XIX.
50. Jesus autem clamans voce magna, emisit spiritum.
51. Et ecce velum templi scissum est a summo usque deorsum (1).
52. Et monumenta aperta sunt, et multa corpora sanctorum, qui dormierant, surrexerunt.
53. Et exeuntes de monumentis post resurrectionem ejus, venerunt in sanctam civitatem, et apparuerunt multis.
54. Centurio autem, qui cum eo erant, custodientes Jesum, visorae moti, et his fiebant, timerunt valde, dicens: Vere Filius Dei erat iste.
55. Erant autem ibi mulieres multae a longae, quae secutae erant Jesum a Galilaea, strantes ei:
56. Inter quas erat Maria Jacobi et Joseph ter, et mater filiorum Zebedaei.
37. Jesus autem clamans voce magna, emisit spiritum.
38. Et velum templi scissum est a summo usque deorsum (1).
39. Videns autem centurio, qui ex adverso stabat, quia scis clamans erat, ait: Vere hic homo justus erat.
40. Erant autem mulieres de longe aspicientes: inter quas erat Maria Magdalene, et Maria Jacobi minoris et Josephae, et Salome.
41. Et cum esset in Galilaea, sequebantur eum, et ministrabant ei et aliae multae quae cum eo ascenderant Jerosolymam.
30. ... Et inclinato capite, tradidit spiritum.
38. Et clamans voce magna, Jesus ait: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum.
46. Et clamans, expiravit.
Continúa mas adelante.

6.ª parto.
Cap. xxviii.
y xxviii.*Continúa en el capítulo siguiente.*

CAPITULO XXVIII.

Costado de Jesus herido, su sepultura, y guardias de su sepulcro.

S. Juan, XIX. 31. y siguientes.

31. JUDAERI ergo (quoniam parasceve erat), ut non remaneret in cruce corpora sabbato (erat enim magnus dies sabbati), rogaverunt Pilatum ut frangerentur eorum crura, et tollerentur.
32. Venerunt ergo milites, et primi quidem frugerunt crura, et alterius qui crucifixus est cum eo.
33. Ad Jesum autem cum venissent, ut viderunt eum jam mortuum, non frugerunt ejus crura.
Continúan en el capítulo siguiente.

CCXXXVIII,
CCXXXIX,
CCXXX.
Iustus Christi transfixum. Christi sepultura. Custodes ad sepulchrum.

34. Sed unus militum lancea latus ejus aperuit, et continuo exivit sanguis et aqua.

35. Et qui vidit, testimonium perhibuit: et verum est testimonium ejus. Et ille scit quia vera dicit, ut et vos credatis.

36. Facta sunt enim hæc ut Scriptura impleretur: Os non comminuetis ex eo.

37. Et iterum alia Scriptura dicit: Videbunt in quem transixerunt.

S. Mateo, XXVII. S. Marcos, XV. S. Lucas, XXIII. S. Juan, XIX.

57. y siguientes. 42. y siguientes. 50. y siguientes. 38. Post hæc autem rogavit Pilatum Joseph ab Arimathæa (eo quod esset discipulus Jesu, occultum autem propter metum Judæorum), ut tolleretur corpus Jesu. Et permisit Pilatus. Venit ergo, et tulit corpus Jesu.

58. Hic accessit ad Pilatum, et petit reddi corpus. 59. Et accepto corpore, involvit illud in sindone munda. 60. Et posuit illud in monumento suo novo, quod exciderat in petra. Et advolvit saxum magnum ad ostium monumenti, et abiit.

61. Erat autem ibi Maria Magdalene, et altera Maria, sedentes contra sepulchrum.

62. Altera autem die, quæ est post parasceven, venerunt principes sacerdotum pharisæi ad Pilatum, dicentes: Domine, recordamur, quia seductor ille dixit ad huc vivens: Post tres dies resurgam.

42. Et cum jam sero factum esset, venit quidam homo dives ab Arimathæa, nomine Joseph, qui et ipse discipulus erat Jesu. Hic accessit ad Pilatum, et petit reddi corpus. 43. Venit Joseph ab Arimathæa, nomine Joseph, qui et ipse discipulus erat Jesu. Hic accessit ad Pilatum, et petit reddi corpus. 44. Pilatus autem mirabatur, et acerbiter interrogavit eum, si jam mortuus esset. 45. Et cum cognovisset a centurione, donavit corpus Joseph: autem ipse mercatus sindonem, et deprensens eum, involvit eum in monumento, quod erat exstructum de petra, et advolvit lapidem ad ostium monumenti.

46. Joseph autem et altera Maria, et altera Maria, sedentes contra sepulchrum. 47. Maria autem Magdalene, et Maria Joseph, et altera Maria, sedentes contra sepulchrum.

Continúan en el capítulo siguiente.

64. Jube ergo custodiri sepulchrum usque in diem tertium, ne forte veniant discipuli ejus, et furentur eum, et dicant plebi: Surrexit a mortuis: et erit novissimus error: peior priore.

65. Ait illis Pilatus: Habetis custodiam: ite, custodite sicut scitis.

66. Illi autem abeuntes, manerunt sepulchrum, signantes lapidem, eum custodibus.

CAPITULO XXIX.

Resurreccion de Jesus y sus primeras apariciones.

S. Mateo, XXVIII. S. Marcos, XVI. S. Lucas, XXIV. S. Juan, XX.

1. 15. 1. 13. 1. 35. 1. 13.

1. VESPÈRE autem sabbati, quæ sabbatum, venit Maria Magdalene, et altera Maria, venientes ungerent sepulchrum. 2. Et ecce terræ motus factus est magnus: angelus enim Dominus descendit de caelo: et accedens revolvit lapidem, et sedebat super eum. 3. Erat autem aspectus ejus sicut fulgur: et vesti mentum ejus sicut nix. 4. Præ timore autem ejus exterriti sunt custodes: et facti sunt veluti mortui.

5. Respondens autem angelus, dixit mulieribus: Nolite timere vobis: scio enim, quod Jesum qui crucifixus est, quærisis: 6. Non est hic: surrexit enim sicut dixit. Venite et videte locum ubi positus erat:

1. UNA autem sabbati, quæ sabbatum, venit Maria Magdalene, et altera Maria, venientes ungerent sepulchrum. 2. Et ecce terræ motus factus est magnus: angelus enim Dominus descendit de caelo: et accedens revolvit lapidem, et sedebat super eum. 3. Erat autem aspectus ejus sicut fulgur: et vesti mentum ejus sicut nix. 4. Præ timore autem ejus exterriti sunt custodes: et facti sunt veluti mortui.

5. Respondens autem angelus, dixit mulieribus: Nolite timere vobis: scio enim, quod Jesum qui crucifixus est, quærisis: 6. Non est hic: surrexit enim sicut dixit. Venite et videte locum ubi positus erat:

CCXXI-
CXXVII.
Christi re-
surrectio.
Præeius ap-
pariciones.
De prima
hædoanda.

Continúan en el capítulo siguiente.

S. Mateo, XXVIII.
 Dominus.
 7. Et cito euntes dicite discipulis eius, quia surrexit vobis in Galilaeam: ibi eum videbitis: ecce praedixi vobis.
 8. Et exierunt cito de monumento cum timore et gaudio magno: currentes nuntiaverunt discipulis eius.
 9. Et ecce Jesus occurrit illis, dicens: Ave. Illae autem accesserunt, et tenuerunt pedes eius, et adoraverunt eum.
 10. Tunc ait illis Jesus: Nolite timere: ecce nuntiavi vobis fratrum meorum, et me: ecce vobiscum: ecce quidam de custodiibus venerunt in civitatem, et nuntiaverunt principibus sacerdotum omnia quae facta fuerant.
 12. Et congregati cum senioribus, consilio accepto, pecuniam copiosam dederunt militibus,
 13. Dicentes: Dicit quia discipuli eius nocte venerunt, et furati sunt eum, nobis dormientibus.
 14. Et si hoc auditum fuerit a praeside, nos suas sermones quos confertis ad invicem debimus ei, et se-

S. Marcos, XVI.
 7. Sed ite, dicite discipulis eius, quia surrexit vobis in Galilaeam: ibi eum videbitis: ecce praedixi vobis.
 8. At illae exierunt cito de monumento: invaserunt enim castrem: et timore et gaudio magno: currentes nuntiaverunt discipulis eius.
 9. Surgens autem mane, primo die sabbati, apparuit illis: et ait illis: Nolite timere: ecce nuntiavi vobis fratrum meorum, et me: ecce vobiscum: ecce quidam de custodiibus venerunt in civitatem, et nuntiaverunt principibus sacerdotum omnia quae facta fuerant.
 13. Et illi euntes nuntiaverunt ceteris: nec illi crediderunt.
 15. Et factum est dum fabularentur, et secum quaererent, et ipse Jesus appropinquans ibat cum illis.
 16. Oculi autem illorum tenebantur, ne eum agnoscerent.
 17. Et ait ad illos: Qui sunt hi ambulantes, et estis tristes?

S. Lucas, XXIV.
 7. Sed ite, dicite discipulis eius, quia surrexit vobis in Galilaeam: ibi eum videbitis: ecce praedixi vobis.
 8. Et recordatae sunt verborum eius.
 9. Et regressae a monumento nuntiaverunt haec omnia illis: unde timore et gaudio magno: currentes nuntiaverunt discipulis eius.
 10. Erat autem illis Mariae Magdalene, et Joannae, et Mariae Jacobi, et ceterarum quae cum eis erant, quae dicebant ad apostolos haec.
 11. Et visa sunt ante illos, sicut deliramentum, verba ista: et non crediderunt illis.
 12. Petrus autem surgens, cucurrit ad monumentum: et procubens, vidit lineamam solam: et visus esset ei, et abiit, secum mirans quod factum fuerat.
 13. Et ecce duo ex illis ibant ipsa die in castellum, quod erat in spatium stadium sexaginta ab Jerusalem: nomine Emmaus.
 14. Et ipsi loquebantur ad invicem de his omnibus quae acciderant.
 15. Et factum est dum fabularentur, et secum quaererent, et ipse Jesus appropinquans ibat cum illis.
 16. Oculi autem illorum tenebantur, ne eum agnoscerent.
 17. Et ait ad illos: Qui sunt hi ambulantes, et estis tristes?

S. Juan, XX.
 1. Quis eum, et introvit in monumentum, et vidit lineamam positam, quod fuerat super caput eius, non cum lineaminibus positum, sed separatim involutum in unum locum.
 2. Tunc ergo introvit, et ille discipulus qui venerat primus ad monumentum, et vidit, et credidit.
 3. Nondum enim sciebant Scripturam, quia oportebat eum a mortuis resurgere.
 4. Abierunt ergo iterum discipuli ad semetipsos.
 5. Maria autem stabat ad monumentum foris, plorans. Dum ergo dederet, inclinavit se, et prospexit in monumentum.
 6. Et vidit duos angelos in albis, sedentes, unum ad caput et unum ad pedes, ubi positum fuerat corpus Jesu.
 7. Dicunt ei illi: Mulier, quid ploras? Dicit eis: Quia tulerunt Dominum meum, et nescio ubi posuerunt eum.
 8. Hacc cum dixisset, conversa est retrorsum, et vidit Jesum stantem: et non sciebat quia Jesus est.
 9. Dicit ei Jesus: Mulier, quid ploras? quem qua-

S. Mateo, XXVIII.
 1. Quis eum, et introvit in monumentum, et vidit lineamam positam, quod fuerat super caput eius, non cum lineaminibus positum, sed separatim involutum in unum locum.
 2. Tunc ergo introvit, et ille discipulus qui venerat primus ad monumentum, et vidit, et credidit.
 3. Nondum enim sciebant Scripturam, quia oportebat eum a mortuis resurgere.
 4. Abierunt ergo iterum discipuli ad semetipsos.
 5. Maria autem stabat ad monumentum foris, plorans. Dum ergo dederet, inclinavit se, et prospexit in monumentum.
 6. Et vidit duos angelos in albis, sedentes, unum ad caput et unum ad pedes, ubi positum fuerat corpus Jesu.
 7. Dicunt ei illi: Mulier, quid ploras? Dicit eis: Quia tulerunt Dominum meum, et nescio ubi posuerunt eum.
 8. Hacc cum dixisset, conversa est retrorsum, et vidit Jesum stantem: et non sciebat quia Jesus est.
 9. Dicit ei Jesus: Mulier, quid ploras? quem qua-

S. Lucas, XXIV.
 1. Quis eum, et introvit in monumentum, et vidit lineamam positam, quod fuerat super caput eius, non cum lineaminibus positum, sed separatim involutum in unum locum.
 2. Tunc ergo introvit, et ille discipulus qui venerat primus ad monumentum, et vidit, et credidit.
 3. Nondum enim sciebant Scripturam, quia oportebat eum a mortuis resurgere.
 4. Abierunt ergo iterum discipuli ad semetipsos.
 5. Maria autem stabat ad monumentum foris, plorans. Dum ergo dederet, inclinavit se, et prospexit in monumentum.
 6. Et vidit duos angelos in albis, sedentes, unum ad caput et unum ad pedes, ubi positum fuerat corpus Jesu.
 7. Dicunt ei illi: Mulier, quid ploras? Dicit eis: Quia tulerunt Dominum meum, et nescio ubi posuerunt eum.
 8. Hacc cum dixisset, conversa est retrorsum, et vidit Jesum stantem: et non sciebat quia Jesus est.
 9. Dicit ei Jesus: Mulier, quid ploras? quem qua-

S. Juan, XX.
 1. Quis eum, et introvit in monumentum, et vidit lineamam positam, quod fuerat super caput eius, non cum lineaminibus positum, sed separatim involutum in unum locum.
 2. Tunc ergo introvit, et ille discipulus qui venerat primus ad monumentum, et vidit, et credidit.
 3. Nondum enim sciebant Scripturam, quia oportebat eum a mortuis resurgere.
 4. Abierunt ergo iterum discipuli ad semetipsos.
 5. Maria autem stabat ad monumentum foris, plorans. Dum ergo dederet, inclinavit se, et prospexit in monumentum.
 6. Et vidit duos angelos in albis, sedentes, unum ad caput et unum ad pedes, ubi positum fuerat corpus Jesu.
 7. Dicunt ei illi: Mulier, quid ploras? Dicit eis: Quia tulerunt Dominum meum, et nescio ubi posuerunt eum.
 8. Hacc cum dixisset, conversa est retrorsum, et vidit Jesum stantem: et non sciebat quia Jesus est.
 9. Dicit ei Jesus: Mulier, quid ploras? quem qua-

S. Juan, XX.
 1. Quis eum, et introvit in monumentum, et vidit lineamam positam, quod fuerat super caput eius, non cum lineaminibus positum, sed separatim involutum in unum locum.
 2. Tunc ergo introvit, et ille discipulus qui venerat primus ad monumentum, et vidit, et credidit.
 3. Nondum enim sciebant Scripturam, quia oportebat eum a mortuis resurgere.
 4. Abierunt ergo iterum discipuli ad semetipsos.
 5. Maria autem stabat ad monumentum foris, plorans. Dum ergo dederet, inclinavit se, et prospexit in monumentum.
 6. Et vidit duos angelos in albis, sedentes, unum ad caput et unum ad pedes, ubi positum fuerat corpus Jesu.
 7. Dicunt ei illi: Mulier, quid ploras? Dicit eis: Quia tulerunt Dominum meum, et nescio ubi posuerunt eum.
 8. Hacc cum dixisset, conversa est retrorsum, et vidit Jesum stantem: et non sciebat quia Jesus est.
 9. Dicit ei Jesus: Mulier, quid ploras? quem qua-

(1) Como los textos reunidos en este capitulo detallan un gran número de circunstancias, de las cuales unas son denotadas por muchos evangelistas, y otras por uno solo, hubiera sido necesario confundir los textos de los cuatro, si se hubiese emprendido combinarlos todos; por lo mismo me pareció mejor separar sus relaciones, en las que se distinguen con facilidad las circunstancias que son semejantes.

CAPITULO XXX.

Apariciones de Jesus á sus apóstoles.

CCXXXIX
et CCXL.
Christi appa-
ritions ad a-
postolos con-
gregatos.

S. Lucas, XXIV. 36.-45. S. Juan, XX. 19. y siguientes.

36. Dum autem haec loquuntur, stetit Jesus in medio eorum, et dicit eis: Pax vobis: ego sum: nolite timere.

37. Conturbati vero et conterriti, existimabant se spiritum videre.

38. Et dixit eis: Quid turbati estis, et cogitationes ascendunt in corda vestra?

39. Videte manus meas et pedes, quia ego ipse sum: palpate, et videte, quia spiritus carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere.

40. Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus et pedes.

41. Adhuc autem illis non creditibus, et mirantibus prae gaudio, dixit: Habetis hic aliquid quod manducetur?

42. At illi obtulerunt ei partem piscis assi, et favum mellis.

43. Et cum manducasset coram eis, sumens reliquias, dedit eis.

44. Et dixit ad eos: Haec sunt verba quae locutus sum ad vos, cum adhuc essem vobiscum, quoniam necesse est impleri omnia quae scripta sunt in lege Moysi, et prophetis, et Psalmis de me.

45. Tunc aperuit illis sensum ut intelligerent Scripturas (1).

Continúa en el capítulo XXVII.

27. Deinde dicit Thomae: Infer digitum tuum huc, et vide manus meas, et affer manum tuam, et mitte in latus meum, et noli esse incredulus, sed fidelis.

28. Respondit Thomas, et dixit ei: Dominus meus, et Deus meus.

29. Dixit ei Jesus: Quia vidisti me, Thoma, credidisti: beati qui non vident, et crediderunt.

30. Multa quidem, et alia signa fecit Jesus in conspectu discipulorum suorum, quae non sunt scripta in libro hoc.

31. Haec autem scripta sunt, ut credatis quia Jesus est Christus: Filius Dei: et ut credentes, vitam habeatis in nomine ejus.

(1) Mr. Toyuard coloca los vv 44 y 45 en la última aparición de Jesus; mas parece que están bien aquí; pues se conjetura que desde el primer día les abrió el entendimiento para que entendiesen las santas Escrituras.

CAPITULO XXXI.

Apariciones de Jesus cerca del mar de Tiberiades, y sobre un monte de Galilea.

S. Juan, XXI. 1. y siguientes.

1. POSTEA manifestavit se iterum Jesus discipulis ad mare Tiberiadis. Manifestavit autem sic:

2. Erant simul Simon Petrus, et Thómas, qui dicitur Didymus, et Nathanael, qui erat a Cana Galilaeae, et filii Zebedaei, et alii ex discipulis ejus duo.

3. Dicit eis Simon Petrus: Vado piscari. Dicunt ei: Venimus et nos tecum. Et exierunt, et ascenderunt in navim, et illa nocte nihil prenderunt.

4. Mane autem facto, stetit Jesus in littore: non tamen cognoverunt discipuli quia Jesus est.

5. Dixit ergo eis Jesus: Pueri, numquid pulmentarium habetis? Responderunt ei: Non.

6. Dicit eis: Mittite in dextram navigii rete, et invenietis. Misecunt ergo, et jam non valebant illud trahere prae multitudine piscium.

7. Dixit ergo discipulis ille, quem diligebat Jesus, Petros: Dominus est. Simon Petrus, cum audisset quia Dominus est, tunica succinxit se (erat enim nudus), et misit se in mare.

8. Alii autem discipuli navigio venerunt (non enim longe erant a terra, sed quasi cubitis ducentis), trahentes rete piscium.

9. Ut ergo descenderunt in terram, viderunt prunas positas, et piscem superpositum, et panem.

10. Dicit eis Jesus: Afferte de piscibus quos prendidistis nunc.

11. Ascendit Simon Petrus, et traxit rete in terram, plenum magnis piscibus centum quinquaginta tribus. Et cum tanti essent, non est scissum rete.

12. Dicit eis Jesus: Venite, prandete. Et nemo audebat discumbentium interrogare eum, Tu quis es? scientes quia Dominus est.

13. Et venit Jesus, et accipit panem, et dat eis, et piscem similiter.

14. Hoc jam tertio (1) manifestatus est Jesus discipulis suis, cum resurrexisset a mortuis.

15. Cum ergo prandissent, dicit Simoni Petro Jesus: Simon Joannis, diligis me plus his? Dicit ei: Etiam, Domine: tu scis quia amo te. Dicit ei: Pisce agnos meos.

16. Dicit ei iterum: Simón Joannis, diligis me? Ait illi: Domine: tu scis quia amo te. Dicit ei: Pisce agnos meos.

17. Dicit ei tertio: Simón Joannis, amas me? Contristatus est Petrus, quia dicit ei tertio, Amas me? et dixit ei: Domine, tu omnia nosti: tu scis quia amo te. Dicit ei: Pisce oves meas.

18. Amen, amen dico tibi: Cum esses junior, cingebas te, et ambulabas ubi volebas: cum autem senueris, extendes manus tuas, et alius te cinget, et ducet quo tu non vis.

19. Hoc autem dixit, significans quia morte clarificurus esset Deum. Et tum hoc dixisset, dicit ei: Sequere me.

20. Conversus Petrus, vidit illum discipulum, quem diligebat Jesus,

CCXLI.
CCXLII.
CCXLIII.
Christi appa-
ritions ad
mare Tibe-
riadis et in
monte Gal-
ilaeae.

(1) Era la tercera vez para los apóstoles; la primera fué el día mismo de la resurrección, estando juntos los diez y ausente santo Tomás, y la segunda ocho días después, presente ya dicho apóstol.

sequentem, qui et recubuit in coena super pectus ejus, et dixit: Domine, quis est qui tradet te?

21. Hunc ergo cum vidisset Petrus, dixit Jesu: Domine, hinc autem quid?

22. Dicit ei Jesus: Sic (1) eum volo manere donec veniam, quid ad te? tu me sequere.

23. Exit ergo sermo iste infer fratres, quia discipulus ille non moritur. Et non dixit ei Jesus: Non moritur, sed: Sic (1) eum volo manere donec veniam, qui ad te?

24. Hic est discipulus ille qui testimonium perhibet, et scripsit haec: et scimus quia verum est testimonium ejus.

25. Sunt autem et alia multa, quae fecit Jesus: quae si scribantur per singula, nec ipsum arbor mundum capere posse eos qui scribendi sunt libros.

Fin del texto de S. Juan.

S. Mateo, XXVIII. 16. y 17.

16. Undecim autem discipuli abierunt in Galilaeam, in montem ubi constituerat illis Jesus.

17. Et videntes eum adoraverunt: quidam autem dubitaverunt.

(1) El sentido del griego en los vv 22 y 33 es: Si eum volo q̄c.

CAPITULO XXXII.

Ultima aparición de Jesus y su ascension.

S. Mateo, XXVIII. 18. y siguientes. S. Marcos, XVI. 14. y siguientes. S. Lucas, XXIV. 46. y siguientes.

18. Et accedens Jesus, locutus est eis, dicens: Data est mihi omnis potestas in caelo et in terra.

19. Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti,

20. Docentes eos servare omnia quaecumque mandavi vobis. Et ecce ego vobiscum sum omnib.

14. Novissime recumbentibus illis undecim apparuit, et exprobravit eis incredulitatem eorum, et duritiam cordis, quia non viderant eum resurrexisse, non crediderunt (1).

15. Et dixit eis: Euntes in mundum universum, praedicate Evangelium omni creaturae.

16. Qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus

46. Et dixit eis: Quoniam scriptum est, et resurgere a mortuis tertia die:

47. Et praedicari in nomine ejus poenitentiam et remissionem peccatorum in omnes gentes, incipientibus ab Jerusalem.

48. Vos autem testestis horum.

49. Et ego mitto pro-

(1) Mr. Arnoldo coloca este texto de S. Marcos en la primera aparición de Jesucristo á los apóstoles, suponiendo que la palabra *novissime* significa que despues de haberse presentado á las santas mugeres y á los dos discipulos de Emaus, apareció finalmente á los apóstoles. Pero de la lectura del texto se deduce naturalmente que el evangelista quiso hablar de la última aparición, despues de la cual Jesus subió á los cielos. Se ponen aqui los textos paralelos de S. Mateo y S. Lucas, por la relacion que tienen con lo que dice S. Marcos; pero solo el ha expresado las primeras circunstancias de esta aparición.

CCXLIV
et CCXLV.
Ultima
Christi ap-
paritio. Ejus
ascensio.

S. Mateo, XXVIII. S. Marcos, XVI.

17. Signa autem eorum qui crediderint, haec sequentur: In nomine meo daemones ejicient: linguas loquentur novis.

18. Serpentes tollent, et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit: super aegros manus imponent, et bene habebunt.

19. Et Dominus quidem Jesus, postquam locutus est eis, assumptus est in caelum, et sedet a dextris Dei.

20. Illi autem profecti, praedicaverunt ubique, Domino cooperante, et sermonem confirmante, sequentibus signis.

Fin del texto de S. Marcos.

S. Lucas, XXIV.

50. Eduxit autem eos foras in Bethaniam: et elevatis manibus suis, benedixit eis,

51. Et factum est, dum benediceret illis, recessit ab eis, et ferebatur in caelum.

52. Et ipsi adorantes regressi sunt in Jerusalem cum gaudio magno:

53. Et erant semper in templo, laudantes et benedicentes Deum. Amen.

Fin del texto de S. Lucas.